

Imagine din Metamorfoze de Manette Meulenkaamps (Amsterdam)

Foto: Anya van Li

ÎNTÂLNIRE LA VÂRF

Prima cetate de scaun a Țării Românești, Târgoviște, celebrează șase sute de ani de atestare documentară. Evenimentul are rezonanțe internaționale, 1996 fiind declarat de UNESCO „Anul cetăților medievale”. Încadrată manifestărilor organizate cu acest prilej, Întâlnirea Școlilor și Academiiilor Europene de Teatru, care numără abia patru ediții, a constituit momentul de vârf. O simplă trecere în revistă a invitaților demonstrează amploarea reuniunii, ce a depășit cu mult cadrul enunțat în titlatură. Într-adevăr, lista a cuprins invitați din 17 țări de pe toate cele cinci continente, iar structura programului a implicat șederea acestora pe întreaga perioadă de desfășurare (16-24 martie). Trei secțiuni principale – Ateliere deschise de lucru, Demonstrații, Spectacole –, completate de o serie de conferințe și manifestări adiacente, au deschis tot atâtea canale de comunicare și cunoaștere, de înțelegere și colaborare între participanți. Punct de apropiere în plus, opera lui Eugen Ionescu a fost sugerată de organizatori ca sursă comună de inspirație, avându-se în vedere „interesul crescând al oamenilor de teatru pentru creația ionesciană”, cum suna o frază ce anunța că ziua de 23 martie a fost dedicată marelui dramaturg, dispărut tot la un sfârșit de martie.

Imposibilitatea fizică de a asista la toate întâmplările teatrale prevăzute într-o zi, unele desfășurându-se simultan, a obligat la opțiune, act frustrant și prea puțin exersat în majoritatea festivalurilor de la noi, dar nicidecum excepțional prin alte părți. Consistentul caiet informativ, realizat de o echipă coordonată de Vlad Rădescu, directorul manifestării, s-a dovedit a fi un ghid prețios pus la dispoziția tuturor. În paginile sale se află date orientative despre fiecare școală, despre temele atelierelor deschise, referințe despre spectacole și creatorii lor, amănunte despre alte evenimente și puncte de interes. Dacă la sfârșit nu se poate vorbi în detaliu despre fiecare școală sau sistem de lucru în parte, nu mai puțin adevărat este că imaginea unora a început să se contureze, iar multe dintre cele văzute pot fi creditate drept repere certe. Cu surprindere am constatat că toate acestea sunt valabile și pentru institutele de artă teatrală din România, prea puține lucruri fiind cunoscute din intimitatea procesului de formare a actorilor noștri.

Sub denumirea generică DEMO, școlile de teatru au prezentat fie metoda proprie de lucru la clasă cu studenții-actori din primii ani de studiu, fie mini-producții cu cei din anii terminali. În prima categorie accentul a fost pus pe exerciții ce au abordat formarea actorului, ridicarea performanței, autoevaluarea, zonele interdisciplinare. Astfel, prof. Cezaris Grauzinis din Lituania a exemplificat metoda Suzuki, specifică teatrului tradițional japonez, ce direcționează energia trupului spre pământ, acordând prioritate maximă mișcărilor părții inferioare a corpului. Fragmentele din **Woyzeck** urmăreau formarea unor imagini figurative de natură nonpsihologică, apelându-se la coregrafie și vocalizare. Demonstrația „Characterul dramatic și muzica”, susținută de conf. univ. Kovács Levente de la Secția Maghiară a Academiei de Artă Teatrală din Târgu-Mureș, a adus în prim plan arta actorului de musical; s-a lucrat pe motive din Shakespeare și Eugen Ionescu, ce au fost rezumate în 25 de gesturi esențiale, cu un suport muzical compus anume. În paranteză fie spus, performanțele studenților săi au fost mult mai bine primite decât spectacolul similar al Departamentului de Teatru de la Universitatea Minnesota, S.U.A. Încercarea de a reface drumul „de la muzică la sens” prin prezentarea în paralel a unor scene din piese de Shakespeare și a pasajelor corespondente dintr-un musical american nu a convins. Într-un „Dialog fără cuvinte”, studenții de la Institutul de Arte din Chișinău, conduși de lector univ. Emil Găju, au lucrat exerciții de orientare, de memorare a mișcărilor, de concentrare. În improvizații, ei au însușit obiecte: camera de luat vederi, automatul de cafea, mașina de spălat, landoul, motocicletă, semnul de circulație. Cu tot atâtea fantezie și umor au pătruns în lumea celor care nu cuvântă, surprinzând scene între muscă și păianjen, struț și maimuță, ori rivalități în curtea de păsări, între broscuțe, berze și tigri.

Spectacole scurte au prezentat studenții din anii III și IV de la școli și academii din România, Albania, Bulgaria, Olanda și S.U.A. Academia Națională de Artă Teatrală și Cinematografică de la Sofia a pregătit fragmente din Harold Pinter și Eugen Ionescu. Decupajul a cuprins, în primul caz, scene din **Amant** și **O durere ușoară**, iar în cel de-al doilea, din **Rinocerii** și **Cântărețul cheală**. Ele au probat un stadiu avansat de pregătire actricească, în care mijloacele de expresie sunt subsumate unei gândiri artistice moderne. Regizoarea Manette Meulenkaamps, proaspăt absolventă a cursului de pregătire a profesorilor de pantomimă de la Școala de Teatru din Amsterdam, a imaginat un șir de **Metamorfoze** cu ajutorul a trei studenți de la pantomimă și coregrafie. Avansând lent pe scenă din întuneric, prin semiobscuritate, spre lumină, ei transferă suspansul dramatic dincolo de rampă, într-o poveste proprie a fiecărui spectator. Tensiunea maximă o dezvoltă trupul gânditor de femeie, ce-și poartă excrescența cerebrală pe spate, spre a o face să se deplaseze în zona ventrală și apoi în cea a torsului.

Din România, singurii care s-au încumetat să urce pe scena Casei de Cultură târgoviștene au fost studenții de la A.T.F. Creațiile lor au fost incluse, toate, în secțiunea „Spectacole”, pe care au onorat-o alături de remarcabile realizări ale teatrelor profesionale, precum **17 acte cu Piet Mondrian** (regia, Horațiu Mihaiu) și **Orfanul Zhao** (regia, Alexandru Dabija). Am asistat la trei producții ale claselor de actorie, regizate de profesori din școală – **Demonii**, **Jacques sau supunerea** și **Play Faust** (în colaborare cu Teatrul „Tândărică”) –, precum și la trei montări realizate pe scene profesionale de studenți-regizori în ultimul an: **Escorial** (regia, Dan Victor), **Picnic pe câmpul**

de luptă (regia, Diana Manole), **Romeo și Julieta** (regia, Beatrice Bleont). Ziua Eugen Ionescu avea să aducă și două spectacole semnate de studenți la regie din anul III, clasa prof. univ. Cătălina Buzoianu: **Scaunele** (regia, Mihai Serghei Tudor) și **Lecția** (regia, Vlad Massaci). Acesta din urmă se detașează printr-o citire scenică ce descifrează, în realismul împins la paroxism, sursele absurdului. Profesorul (Marius Florea Vizante) și Servitoarea (Alina Berzunțeanu) formează un cuplu dictatorial (**acel** cuplu dictatorial) în fața căruia Eleva (Andreea Bibiri) devine o reprezentantă a celor depersonalizați prin teroare, siluirea voinței, abuz de putere. Pentru nuanțarea stărilor de dezechilibru psihic mergând de la simplă nervozitate până la paranoia și sadism, regizorul apelează la forme multiple de sugestie: muzicale, scenografice (Velica Panduru), coregrafice (Mălina Andrei), alternanțe de lumini și umbre. În final, absurdul este atins: cei doi proiectează diapozitive cu scene din „Albă ca zăpada” printre care sunt amestecate fotografii ale cadavrelor precedentelor victime.

Ionescu își revendica ascendența artistică în opera lui Caragiale, iar acesta, originea din pământul grec – iată rațiuni care au motivat interesul organizatorilor pentru reprezentația cu **Năpasta**, susținută de Teatrul Proba din Grecia. Ele s-au dovedit însă a fi simple speculații; lipsită de încărcătură psihologică, viziunea regizorului Sotiris Tsongas a transformat piesa într-o dramă rurală oarecare, ce nu face nici un serviciu creației caragialene.

Compania KSEC Tokyo rămâne fidelă promovării culturii teatrale japoneze atât în formele ei tradiționale, cât și în cele de avangardă. **Băiatul lup**, spectacol regizat de Akira Wakabayashi, valorizează plasticitatea dansului Buto, mult diferit de mijloacele de expresie ale teatrului nipon clasic și, prin aceasta, mai aproape de înțelegerea occidentală. Dincolo de bariera lingvistică, tragedia copilului crescut printre lupi (Hikaro Otsuko) devine recognoscibilă și emoționantă din primul moment și până la deznodământul fatal, când este omorât de mama naturală, care nu-l recunoaște. Frumusețea imaginilor, mobilitatea extraordinară a trupului, expresivitatea chipului, comentariul fascinant al luminilor desenează un univers sufletește frământat de trezirea conștiinței de om și de tentativa de asumare a condiției umane.

De altfel, calitatea spectacolelor și a demonstrațiilor a determinat adeseori numărul participanților la Atelierele deschise

de lucru. Acestea au polarizat interesul general – atât al studenților, cât și al asistenței specializate –, fiecare căutând în laboratoarele de creație din alte țări experiențe inedite, metode de pregătire diferite, unghiuri variate de abordare a artei scenice. Deși rezultatele nu pot fi cuantificate, recursul la statistică devine necesar măcar pentru evaluarea ofertei: 15 ateliere susținute de 22 de profesori din 13 țări.

Audiența maximă au înregistrat-o profesorii japonezi Setsuko Takahara și Hirotaka Motoyama într-un mini-curs de inițiere în teatrul kabuki. S-au exersat poziții statice, atitudini galante, dansul tinerei îndrăgostite într-o zi de primăvară, iar pentru a simți mai bine personajele, o fată a fost îmbrăcată în kimono, un băiat a fost machiat. În continuare, maestrul Hikaru Otsuko a invitat la descifrarea filosofiei buto, dezvoltată în sfera semantică a verbului „a exista”. Strict necesară **înaintea primului pas în buto**, aceasta ajută la perceperea formelor și greutatea propriului corp, a aerului din jur, a pământului prins de picioarele dansatorului. Totul s-a sfârșit, pentru relaxarea participanților și spre amuzamentul asistenței, cu o farsă populară.

De asemenea din zona asiatică, profesorii Desmond Tanf și Frederic Mao de la Academia pentru Artele Spectacolului au procedat la o „Introducere în teatrul chinezesc tradițional”. Pe marginea explicațiilor referitoare la drama civilă, s-au lucrat teme care au avut drept subiect „vasul și floarea” sau „femeie deschizând fereastra”. Din drama militară a fost învățat salutul de luptă cu spade. Exercițiile menționate, de expresivitate prin încărcare cu energie, au urmărit să ducă actorul la elevare, la spirit – condiție fundamentală a teatrului chinezesc.

De la Școala de Artă Dramatică din Buenos Aires, profesorii Martha Serrano și italianul Mario Caraceni au propus „Materializarea textului dramatic”. Pornind de la **Tabloul** de Eugen Ionescu, au trecut la descoperirea acțiunii în chiar momentul desfășurării ei, deci la generarea acesteia prin eliberarea analogiilor. Se caută astfel orice manieră nouă de interpretare a textului, se refuză conceptele rigide și ideile preconcepute.

Prin „Rostindu-l pe Shakespeare” în limba maternă a fiecărui participant, prof. Karen Johnson din Marea Britanie a analizat schimbările de ritm, de accent și de sens. Împreună cu studenții au fost comparate sunetele și tonalitățile diferitelor limbi, studiindu-se importanța frazării și a sonorităților limbajului shakespearian pentru definirea personajelor, a sentimentelor și a principalelor trăsături de caracter ale acestora.

Conferința de presă a ITI, desfășurată în prezența președintelui forului, Jeong-ok Kim, lansarea „Cursului de Artă Actorului” semnat de prof. univ. Ion Cojar, spectacolul unic al costumului de teatru, gândit de Irina Solomon, Dragoș Buhagiar și Dan Puric, conferința criticului Marian Popescu despre „Ionescu sau Aventura puterii de a judeca” au fost numai câteva dintre manifestările adiacente. Toate acestea și multe altele întâmplare la Târgoviște transferă termenul de întâlnire într-un spațiu privilegiat – care este cel al teatrului – și-l fac inseparabil de conotații precum dialog, cunoaștere, comunicare, prietenie, familie, colectivitate.

ANCA ROTESCU

 Scenă din Amantul de Harold Pinter (Academia Națională de Teatru și Film din Sofia)

